

Datum van inontvangstneming : 21/09/2018

Zaak C-501/18**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

30 juli 2018

Verwijzende rechter:

Administrativen sad Sofia-grad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 juli 2018

Verzoekende partij:

BT

Verwerende partij:

Balgarska narodna banka

Voorwerp van het hoofdgeding

De procedure betreft de aansprakelijkheid van de staat voor schade en is ingeleid bij verzoekschrift van BT waarbij zij twee vorderingen heeft ingesteld tegen de Balgarska narodna banka (Bulgaarse centrale bank; hierna: „BNB”) wegens handelen en nalaten in strijd met het Unierecht, en meer in het bijzonder wegens ontoereikend toezicht op de Korporativna targovska banka (coöperatieve handelsbank; hierna: „KTB”) waarbij verzoekster deposante was.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

Het verzoek om een prejudiciële beslissing heeft betrekking op de bevoegdheid van de nationale rechters om artikel 4, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: „VEU”) ambtshalve aan te merken als rechtsgrondslag voor de ingestelde vorderingen; de geldigheid en de uitlegging van een aanbeveling van de Europese Bankautoriteit (hierna: „EBA”) en het recht van

deposanten bij een bank om schadeloosstelling te vorderen van een lidstaat wegens gebrekkig toezicht op een kredietinstelling. [Or. 2]

Prejudiciële vragen

1. Volgt uit de Unierechtelijke beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid dat een nationale rechter een beroep ambtshalve moet aanmerken als een beroep dat is ingesteld op grond van niet-nakoming door een lidstaat van een verplichting ingevolge artikel 4, lid 3, VEU wanneer het beroep betrekking heeft op de niet-contractuele aansprakelijkheid van de lidstaat voor schade die voortvloeit uit schending van het Unierecht en is veroorzaakt door een autoriteit van een lidstaat, en

- artikel 4, lid 3, VEU niet uitdrukkelijk als rechtsgrondslag in het verzoekschrift is genoemd maar uit de motivering van het beroep blijkt dat schadeloosstelling wordt gevorderd wegens schending van Unierechtelijke bepalingen;
- de vordering tot schadeloosstelling gebaseerd is op een nationale regeling inzake de aansprakelijkheid van de staat voor schade die is ontstaan bij de uitoefening van bestuurlijke taken en risicoaansprakelijkheid betreft die ontstaat onder de volgende voorwaarden: onrechtmatigheid van een rechtshandeling; handelen en nalaten van een autoriteit of ambtenaar bij of in verband met de uitoefening van een bestuurlijke taak; ontstane schade van materiële of immateriële aard; rechtstreeks en onmiddellijk oorzakelijk verband tussen de schade en de onrechtmatige handeling van de autoriteit;
- de rechter volgens het nationale recht van de lidstaat ambtshalve verplicht is om aan de hand van de feiten die ten grondslag liggen aan een beroep tot aansprakelijkheidsstelling van de staat voor de taak die is uitgevoerd door de gerechtelijke autoriteiten te bepalen wat de rechtsgrondslag is van het beroep?

2. Volgt uit overweging 27 van verordening (EU) nr. 1093/2010[0] van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit) dat, in omstandigheden als die van het hoofdgeding, de op grond van artikel 17, lid 3, van deze verordening gegeven aanbeveling waarin is vastgesteld dat sprake is van schending van het Unierecht door de centrale bank van een lidstaat in verband met de uitbetalingstermijnen van de gegarandeerde deposito's aan de deposanten bij de desbetreffende kredietinstelling:

- de deposanten bij deze kredietinstelling het recht verleent om deze aanbeveling voor een nationale rechter in te roepen ter motivering van een beroep tot vergoeding van de schade die voortvloeit uit diezelfde schending van het Unierecht, gelet op de uitdrukkelijke bevoegdheid van de Europese Bankautoriteit tot vaststelling van schendingen van het Unierecht en op het feit dat de aanbeveling niet tot de deposanten is gericht en ook niet kan zijn, en geen rechtstreekse rechtsgevolgen voor hen in het leven roept;

- geldig is in het licht van het vereiste dat de geschonden bepaling moet voorzien in duidelijke en onvoorwaardelijke verplichtingen, in aanmerking genomen dat artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19/EG inzake de depositogarantiestelsels, uitgelegd in samenhang met de twaalfde en de dertiende overweging van deze richtlijn, niet alle [Or. 3] elementen bevat die noodzakelijk zijn om een duidelijke en onvoorwaardelijke verplichting voor de lidstaten te scheppen en de deposanten geen rechtstreekse rechten verleent, en gelet op het feit dat deze richtlijn slechts voorziet in een minimumharmonisatie en geen aanwijzingen bevat op basis waarvan moet worden vastgesteld dat deposito's onbeschikbaar zijn, en het feit dat de aanbeveling niet is onderbouwd met andere duidelijke en onvoorwaardelijke Unierechtelijke bepalingen met betrekking tot deze aanwijzingen, zoals de beoordeling van het gebrek aan liquide middelen en het ontbreken van uitzicht op uitbetaling op korte termijn, en een bestaande verplichting tot oplegging van vroegtijdige-interventiemaatregelen en tot voortzetting van de bedrijfsactiviteiten van de kredietinstelling;
- gelet op het voorwerp, namelijk de depositogarantie, en de bevoegdheid van de Europese Bankautoriteit om op grond van artikel 26, lid 2, van verordening (EU) nr. 1093/2010 aanbevelingen over het depositogarantiestelsel te geven, moet worden opgevolgd door de nationale centrale bank die niet bij het nationale depositogarantiestelsel is betrokken en geen bevoegde autoriteit is krachtens artikel 4, punt 2, onder iii), van deze verordening?

3. Volgt uit de arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 12 oktober 2004, Paul e.a. (C-222/02, EU:C:2004:606, punten 38, 39, 43 en 49-51), 5 maart 1996, Brasserie du Pêcheur en Factortame (C-46/93 en C-48/93, EU:C:1996:79, punten 42 en 51), 15 juni 2000 (Dorsch Consult/Raad en Commissie (C-237/98 P, EU:C:2000:321, punt 19), en 2 december 1971, Zuckerfabrik Schöppenstedt/Raad (5/71, EU:C:1971:116, punt 11), en uit de huidige stand van het voor het hoofdgeding relevante Unierecht, **dat**:

A) het bepaalde in richtlijn 94/19, en in het bijzonder artikel 7, lid 6, ervan, deposanten het recht verleent om schadeloosstelling te vorderen van een lidstaat wegens gebrekkig toezicht op de kredietinstelling die hun deposito's beheert, en is dit recht beperkt tot het gegarandeerde depositobedrag of moet het begrip „schadeloosstelling” in deze bepaling ruim worden uitgelegd?

B) **de** door de centrale bank van een lidstaat bevolen prudentiële maatregelen ter sanering van een kredietinstelling als die in het hoofdgeding, waaronder de opschorting van betalingen, zoals in het bijzonder voorzien in artikel 2, zevende streepje, van richtlijn 2001/24/EG, neerkomen op een ongerechtvaardigde en onevenredige inbreuk op het eigendomsrecht van de deposanten die leidt tot niet-contractuele aansprakelijkheid voor schade wegens schending van het Unierecht, terwijl het recht van de betrokken lidstaat, volgens artikel 116, lid 5, van de wet op de kredietinstellingen alsmede artikel 4, lid 2, punt 1, en artikel 94, lid 1, punt 4, van de wet inzake insolventie van banken erin voorziet dat tijdens de

looptijd van de maatregelen contractuele rente wordt berekend en dat de vorderingen die het gegarandeerde depositobedrag overstijgen in de algemene insolventieprocedure kunnen worden gehonoreerd, en hierover rente kan worden uitgekeerd? **[Or. 4]**

C) de in het nationale recht van een lidstaat vastgestelde voorwaarden voor de niet-contractuele aansprakelijkheid voor schade die is veroorzaakt door het handelen en nalaten bij de uitoefening van de toezichtbevoegdheden door de centrale bank van een lidstaat die binnen de werkingssfeer van artikel 65, lid 1, onder b), VWEU vallen, niet in strijd mogen zijn met de krachtens het Unierecht geldende voorwaarden en beginselen met betrekking tot deze aansprakelijkheid, en meer concreet met: het beginsel dat de vordering tot schadeloosstelling autonoom is ten opzichte van de vordering tot nietigverklaring en de vastgestelde ontoelaatbaarheid van een voorwaarde naar nationaal recht volgens welke een rechtshandeling of het nalaten ervan, waarvoor schadeloosstelling wordt gevorderd, voordien nietig moet zijn verklaard; de ontoelaatbaarheid van een voorwaarde naar nationaal recht inzake begane fouten of vergissingen door autoriteiten of ambtenaren uit hoofde waarvan schadeloosstelling wordt gevorderd; de voorwaarde voor het instellen van vorderingen tot schadeloosstelling voor materiële schade, dat de verzoeker op het tijdstip van instelling van het beroep een reële en zekere schade moet hebben geleden?

D) op grond van het Unierechtelijke beginsel van de autonomie van de vordering tot schadeloosstelling ten opzichte van de vordering tot nietigverklaring, het vereiste van de onrechtmatigheid van de betreffende overheidshandeling moet zijn vervuld, welk vereiste strookt met het vereiste volgens het nationale recht van de lidstaat, dat de rechtshandeling of het nalaten ervan, waarop de schadevordering is gebaseerd, namelijk de saneringsmaatregelen ten aanzien van een kredietinstelling, nietig moeten worden verklaard, gelet op de omstandigheden van het hoofdgeding alsmede op het feit:

- dat deze maatregelen niet zijn gericht tot verzoekster, deposante bij een kredietinstelling, en dat zij volgens het nationale recht en de nationale rechtspraak niet gerechtigd is om nietigverklaring te vorderen van de afzonderlijke besluiten waarbij deze maatregelen werden bevolen en die definitief zijn geworden;
- dat het Unierecht, en in dit verband meer bepaald richtlijn 2001/24/EG, de lidstaten geen uitdrukkelijke verplichting oplegt om alle schuldeisers het recht te verlenen tot betwisting van de toezichtmaatregelen teneinde de rechtsgeldigheid van deze maatregelen te laten vaststellen;
- dat het recht van een lidstaat niet voorziet in een niet-contractuele aansprakelijkheid voor schade die voortvloeit uit een rechtmatige handeling van autoriteiten of ambtenaren?

E) in het geval van een uitlegging volgens welke het vereiste van onrechtmatigheid van de betrokken overheidshandeling in de omstandigheden van het hoofgeding geen toepassing vindt op de vorderingen die deposante bij een kredietinstelling heeft ingesteld met het oog op vergoeding van schade die voortvloeit uit het handelen en nalaten van de centrale bank van een lidstaat, en in het bijzonder op de vorderingen tot betaling van rente over niet binnen de gestelde termijn uitbetaalde gegarandeerde deposito's, alsmede over de deposito's die het gegarandeerde depositobedrag overstijgen, die als schadeloosstelling wordt gevorderd wegens schending van de artikelen 63 tot en met 65 en artikel 120 VWEU, artikel 3 VEU en artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie **[Or. 5]**, de door het Hof van Justitie van de Europese Unie vastgestelde voorwaarden van toepassing zijn voor niet-contractuele aansprakelijkheid voor schade:

- die voortvloeit uit een rechtmatige overheidshandeling, en meer in het bijzonder de drie cumulatieve voorwaarden, namelijk het bestaan van een reële schade, een oorzakelijk verband tussen deze schade en de betrokken handeling en een abnormale en bijzondere schade, in het bijzonder bij vorderingen tot betaling van rente over niet binnen de gestelde termijn uitbetaalde gegarandeerde deposito's, of;
- op het gebied van het economisch beleid, meer in het bijzonder de voorwaarde [dat alleen sprake kan zijn van aansprakelijkheid] „wanneer sprake is van een voldoende gekwalificeerde schending van een ter bescherming van particulieren gegeven hogere rechtsregel”, vooral in het geval van een beroep van een deposant tot uitbetaling van de deposito's die het gegarandeerde depositobedrag overstijgen, die als schade worden aangevoerd en waarop de procedure uit het nationale recht van toepassing is, gelet op de ruime beoordelingsmarge waarover de lidstaten beschikken krachtens artikel 65, lid 1, onder b), VWEU en de maatregelen overeenkomstig richtlijn 2001/24, wanneer de omstandigheden betreffende de kredietinstelling en degene die schadeloosstelling vordert verband houden met slechts één lidstaat, maar op alle depositanten dezelfde bepalingen en het grondwettelijke beginsel van gelijkheid voor de wet van toepassing zijn?

4. Volgt uit de uitlegging van artikel 10, lid 1 junctis artikel 1, punt 3, onder i), en artikel 7, lid 6, van richtlijn 94/19/EG, alsmede uit de rechtsoverwegingen in het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 21 december 2016, Vervloet e.a. (C-76/15, EU:C:2016:975, punten 82-84), dat de werkingssfeer van de bepalingen van de richtlijn zich uitstrekt tot depositanten:

- wier deposito's gedurende het tijdvak tussen de opschorting van de betalingen door de kredietinstelling en de intrekking van haar vergunning voor het verrichten van bankactiviteiten niet op grond van overeenkomsten en wettelijke bepalingen terugbetaalbaar waren en de betrokken deposant niet kenbaar heeft gemaakt dat hij de terugbetaling verlangt;

- die hebben ingestemd met een beding dat voorziet in de uitbetaling van het gegarandeerde depositobedrag volgens de nationaalrechtelijk vastgestelde procedure van een lidstaat, meer bepaald ook na de intrekking van de vergunning van de kredietinstelling die de deposito's beheert, en aan deze voorwaarde is voldaan, en;
- wanneer het voornoemde beding van de deposito-overeenkomst volgens het recht van de lidstaat kracht van wet heeft tussen partijen?

Volgt uit de bepalingen van deze richtlijn of uit andere Unierechtelijke bepalingen dat de nationale rechter geen rekening mag houden met een dergelijk beding in een deposito-overeenkomst, en de vordering van een deposant tot betaling van rente wegens de laattijdige uitbetaling van het gegarandeerde depositobedrag krachtens deze overeenkomst niet mag toetsen onder toepassing van de voorwaarden voor niet-contractuele aansprakelijkheid voor schade [Or. 6] die voortvloeit uit schending van het Unierecht en aan artikel 7, lid 6, van richtlijn 94/19?

Wettelijke bepalingen en rechtspraak van de Europese Unie

De verwijzende rechter beroept zich op het VEU, het VWEU, het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, richtlijn 94/19, richtlijn 2009/14 en verordening nr. 1093/2010.

Voorts voert hij aan dat hij op de hoogte is van de bij het Hof aanhangige zaak C-571/16 die betrekking heeft op een vordering die identiek is aan de eerste vordering die in de onderhavige procedure geldend wordt gemaakt. Hij is echter de mening toegedaan dat verdere prejudiciële vragen moeten worden gesteld.

Nationaal recht

Krachtens artikel 1 van de Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi (Bulgaarse wet inzake de aansprakelijkheid van de staat en gemeenten voor schade; hierna: „ZODOV”) is de staat aansprakelijk voor schade die natuurlijke personen hebben geleden ten gevolge van onrechtmatig handelen of nalaten bij de uitoefening van bestuurlijke taken. Voor deze schadevorderingen geldt de in de Administrativnoprotsesualen kodeks (Bulgaars wetboek van bestuursprocesrecht; hierna: „APK”) bepaalde procedure.

Volgens artikel 79a, lid 1, van de Zakon za kreditnite institutsii (Bulgaarse wet betreffende de kredietinstellingen; hierna: „ZKI”) is de BNB verplicht om de aanbevelingen van de EBA op te volgen, behoudens gegronde redenen voor niet-naleving, die door de BNB moeten worden gestaafd.

Krachtens artikel 204, lid 1, APK kan een vordering tot schadeloosstelling worden ingesteld na nietigverklaring van de bestuurshandeling volgens de daartoe bestemde procedure.

Volgens artikel 4 van de Zakon za garantirane na vlogovete v bankite (Bulgaarse wet betreffende de garantie van bankdeposito's; hierna: „ZGVB”)), van kracht tot en met 14 augustus 2015, dekt het Fond za garantirane na vlogovete v bankite (garantiefonds voor de deposito's; hierna: „FGVB”) particuliere bankdeposito's, ongeacht hun aantal of bedrag, tot een maximum van 196 000 BGN, welk bedrag ook de tot en met het tijdstip van het besluit van de BNB tot intrekking van de bankvergunning opgelopen rente omvat. Artikel 23 van deze wet bepaalt dat de aangewezen toezichthouder verplicht is om binnen een termijn van drie dagen na de datum van het besluit tot intrekking van de bankvergunning informatie over de deposito's bij de bank ter beschikking te stellen van de raad van bestuur van het FGVB.

Artikel 36 ZKI bepaalt dat de BNB de vergunning van een bank wegens insolventie moet intrekken wanneer zij gedurende meer dan zeven werkdagen haar opeisbare schulden niet langer voldoet, dit rechtstreeks verband houdt met de financiële situatie van deze bank en de BNB het onwaarschijnlijk acht dat de opeisbare schulden binnen een redelijke termijn worden voldaan of wanneer het eigen vermogen van de bank negatief is. Het besluit over de intrekking van de bankvergunning moet binnen vijf werkdagen na de vaststelling van de staat van insolventie worden genomen. [Or. 7]

Krachtens artikel 79 van de Zakon na BNB (wet op de BNB) zijn de organen van de BNB en de door haar gemachtigde personen alleen aansprakelijk voor de bij de uitoefening van hun toezichtbevoegdheden ontstane schade wanneer ze opzettelijk hebben gehandeld. Volgens artikel 115 van dezelfde wet kan de BNB een bank die aan insolvaliteitsrisico's blootstaat onder bijzonder toezicht plaatsen om de bank te saneren. In dergelijke gevallen mag de BNB de rentepercentages voor deposito's bij de betrokken bank verlagen tot het gemiddelde marktconforme tarief en de nakoming van alle of een deel van haar verplichtingen voor bepaalde duur staken.

De verwijzende rechter voert aan dat de vorderingen van deposanten van de KTB tegen het besluit van de raad van bestuur van de BNB over de intrekking van de handelsbankvergunning volgens de rechtspraak van de Varhoven administrativen sad (hoogste bestuursrechter, Bulgarije; hierna: „VAS”) niet-ontvankelijk zijn bij gebreke van een rechtstreeks eigen procesbelang ontbreekt. Volgens de rechtspraak van deze rechterlijke instantie ontbreekt een dergelijk procesbelang ook bij vorderingen tegen het besluit van de raad van bestuur van de BNB over de beperking van de toegang van deposanten tot hun deposito's bij een bank, aangezien deze beslissing geen rechtstreekse en onmiddellijke verplichting in hoofde van de deposanten schept en hun rechten ook niet rechtstreeks beperkt.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 In 2008, 2010 en 2011 heeft verzoekster met de KTB drie overeenkomsten gesloten over de inleg van deposito's van onbepaalde duur in euro (EUR) en in lev (BGN).
- 2 In de overeenkomsten is bepaald dat de deposito's van verzoekster door het depositogarantiefonds gegarandeerd zijn tot een bedrag van 196 000 BGN per persoon.
- 3 Richtlijn 94/19, gewijzigd bij richtlijn 2009/14, is in Bulgaars recht omgezet bij de wet op de depositogarantie die sedert 12 juni 2009 van kracht is. De verwijzende rechter wijst erop dat artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19 niet tijdens het litigieuze tijdvak, maar pas op 14 augustus 2015 in nationaal recht werd omgezet met de inwerkingtreding van de nieuwe wet op de depositogarantie. Bij dezelfde wet werd ook uitvoering gegeven aan de nieuwe richtlijn 2014/49/EU, die in het hoofdgeding echter geen toepassing vindt.
- 4 Sedert 25 maart 2014 is de BNB in de Republiek Bulgarije de bevoegde autoriteit voor het toezicht op banken in de zin van artikel 4, lid 1, punt 40, van verordening (EU) nr. 575/2013.
- 5 Bij besluit van 20 juni 2014 van de raad van bestuur van de BNB, aangevuld op 22 juni 2014, werd de KTB wegens dreigende insolventie voor de duur van drie maanden onder bijzonder toezicht geplaatst. Er werden toezichthouders benoemd, de nakoming van alle verplichtingen van de bank werd gestaakt en de uitoefening van al haar vergunde activiteiten werd verboden.
- 6 Bij besluit van 30 juni 2014 van de raad van bestuur van de BNB werden de rentepercentages voor deposito's bij de KTB vanaf 1 juli 2014 verlaagd tot het gemiddelde marktconforme tarief en werd een schaal van standaard rentepercentages vastgesteld op basis waarvan de rentepercentages voor de deposito's van verzoekster voor het tijdvak tot en met 6 november 2014 werden berekend. Deze rentepercentages gelden als contractueel overeengekomen.
- 7 Op 31 juli 2014 werden bij besluit van de BNB richtsnoeren gegeven voor de waardecorrectie van de kredietvorderingen van de bank.
- 8 Op 1 augustus 2014 heeft de Europese Commissie een formele ingebrekestelling naar de minister van Financiën verstuurd in het kader van de procedure van artikel 258 VWEU wegens onjuiste omzetting van richtlijn 94/19 en schending van artikel 63 VWEU.
- 9 Bij besluit van 16 september 2014 heeft de raad van bestuur van de BNB de bijzondere toezichtmaatregelen verlengd tot en met 20 november 2014.
- 10 Bij persbericht van 25 september 2014 heeft de Europese Commissie bekendgemaakt dat zij een inbreukprocedure tegen Bulgarije zal inleiden wegens

onjuiste omzetting van artikel 1, lid 3, en van artikel 10, lid 1, van richtlijn 94/19, evenals wegens niet-naleving van het beginsel van vrij verkeer van kapitaal in de zin van artikel 63 VWEU (inbreukprocedure nr. 2014/2240).

- 11 In een verslag van 27 oktober 2014 aan de Narodno sabranie (Bulgaars parlement; hierna: „NS”) heeft de BNB verklaard dat de Europese Commissie is meegedeeld dat tussen 1 en 20 november 2014 een definitieve beslissing over de KTB zou worden genomen en dat de deposanten met gegarandeerde deposito’s binnen afzienbare tijd toegang tot hun deposito’s zou worden verleend. In het verslag stond dat de regering met betrekking tot het vrije verkeer van kapitaal stelde dat de uitzonderingen van artikel 65, lid 1, onder b), VWEU van toepassing waren en dat artikel 2 van richtlijn 2001/24 voorzag in de voorlopige opschorting van betalingen. Het verslag aan de NS vermeldt ook dat de Commissie in de daaropvolgende mededeling niet langer op het standpunt stond dat artikel 1, lid 3, onder i), van richtlijn 94/19 rechtstreeks door de nationale autoriteiten kon worden toegepast.
- 12 Op 17 oktober 2014 heeft de EBA een aanbeveling gegeven op grond van artikel 17, lid 3, van verordening nr. 1093/2010 waarin zij vaststelt dat de BNB het Unierecht heeft geschonden doordat zij overeenkomstig artikel 1, lid 3, onder i), van richtlijn 94/19 niet het nodige heeft ondernomen om de niet-beschikbaarheid van de deposito’s vast te stellen en heeft besloten om de nakoming van alle verplichtingen te staken en de deposanten toegang tot de gegarandeerde deposito’s te ontzeggen.
- 13 Bij besluit van 6 november 2014 heeft de raad van bestuur van de BNB de goedkeuring voor een herkapitalisatie van de KTB met geldelijke middelen uit een leningsovereenkomst ingetrokken, aangezien de KTB de kredietverstrekker had gefinancierd en de fondsen voor de leningsovereenkomst door de bank zelf ter beschikking waren gesteld.
- 14 Bij besluit van dezelfde datum heeft de raad van bestuur van de BNB de bankvergunning van de KTB ingetrokken wegens insolventie en een negatief eigen vermogen.
- 15 Op 7 maart 2015 heeft de Sofiyski apelativen sad (appelrechter voor de stad Sofia, Bulgarije) 20 juni 2014 vastgesteld als datum van het intreden van de insolventie van de KTB.
- 16 De inbreukprocedure nr. 2014/2240 van de Europese Commissie is op 10 december 2015 geseponneerd.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

1. Argumenten van verzoekster

a) Eerste vordering

- 17 De schadeloosstelling (8 627,96 BGN) die het voorwerp is van de eerste vordering heeft betrekking op de wettelijke rente voor het tijdvak van 30 juni 2014 tot en met 4 december 2014 over de gegarandeerde deposito's van verzoekster bij de KTB, die na laatstgenoemde datum door het FGBG zijn uitbetaald.
- 18 Verzoekster betoogt dat de uitbetaling van de deposito's vertraging had opgelopen omdat de BNB had nagelaten om, overeenkomstig haar wettelijke bevoegdheid, binnen de termijn krachtens artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19 het bestaan van „niet-beschikbare deposito's” overeenkomstig artikel 10, lid 1, van deze richtlijn vast te stellen.
- 19 Ter motivering van haar exceptie van onwettigheid beroept verzoekster zich op de formele ingebrekestelling van de Europese Commissie van 1 augustus 2014, het persbericht van de Europese Commissie van 25 september 2014 en de aanbeveling van de EBA van 17 oktober 2014.
- 20 Op basis van de in de richtlijn gestelde termijn had de vaststelling op 30 juni 2014 moeten zijn verricht en had vanaf die datum de termijn voor de uitbetaling van de gegarandeerde deposito's een aanvang moeten nemen.

b) Tweede vordering

- 21 De schadeloosstelling (44 070,90 BGN) die het voorwerp is van de tweede vordering, heeft betrekking op verzoeksters schuldvordering die het gegarandeerde depositobedrag overstijgt en die zij aanvoert als schade die voor haar is ontstaan door onrechtmatig handelen en nalaten van de BNB. Deze schade is terug te voeren op de terugwerkende kracht van het besluit van de BNB van 6 november 2014 over de intrekking van de goedkeuring voor kapitaalverhoging, de richtlijnen van 31 juli 2014 voor de waardecorrectie van kredietvorderingen en het besluit van 6 november 2014 tot intrekking van de bankvergunning van de KTB.
- 22 De richtlijnen van de BNB zijn strijdig met artikel 120 VWEU, artikel 3 VEU en artikel 24 van verordening (EU) nr. 575/2013.
- 23 De toezichtmaatregelen van de BNB zijn strijdig met artikel 63 tot en met artikel 65 VWEU, aangezien ze niet gerechtvaardigd zijn, niet evenredig zijn in verhouding tot de positie van de bank per 20 juni 2014 en ook niet haar sanering tot doel hadden, aangezien zij enkel liquiditeitssteun nodig had. Deze onrechtmatige handelingen zijn aangevangen op 20 juni 2014 en hebben voortgeduurd tot 6 november 2014, de datum waarop de bankvergunning is ingetrokken.
- 24 Het oorzakelijk verband tussen de in de tweede vordering aangevoerde schade en de handelingen van de BNB ligt besloten in de kwaliteit van de toezichtmaatregelen, die een verslechtering van de positie van de KTB en de daaropvolgende intrekking van haar bankvergunning in de hand hebben gewerkt. Het banktoezicht is onvoldoende effectief om de stabiliteit van het

bankensysteem te handhaven en de belangen van deposanten te beschermen, aangezien het ontoereikend is om wanbeheer bij kredietinstellingen tijdig vast te stellen en gepaste corrigerende maatregelen te treffen.

- 25 De met in de tweede vordering aangevoerde schade is subsidiair gebaseerd op onrechtmatig nalaten in de vorm van het inefficiënte banktoezicht door de BNB, dat in het controleverslag van de Rekenkamer voor het tijdvak van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2014 is vastgesteld.
- 26 Verzoekster betwist de toepasbaarheid van het arrest van het Hof van 12 oktober 2004, Paul e.a. (C-222/02, EU:C:2004:606; hierna: „arrest Paul”), aangezien de kredietinstelling in die zaak, anders dan in de onderhavige zaak, niet was aangesloten bij een depositogarantiestelsel.
- 27 Verzoekster verzoekt om schorsing van de behandeling van het hoofdgeding in afwachting van een uitspraak in de bij het Hof aanhangige zaak Kantarev (C-571/16), aangezien de in die zaak gestelde prejudiciële vragen relevant zijn voor haar eerste vordering.

2. Argumenten van verweerster

- 28 Verweerster voert aan dat beide vorderingen niet-ontvankelijk en ongegrond zijn.
- 29 Zij is van mening dat de BNB niet in rechte kan worden opgeroepen omdat aansprakelijkheid volgens de ZODOV risicoaansprakelijkheid betreft, terwijl de wet op de BNB alleen in aansprakelijkheid voorziet bij opzettelijk handelen.
- 30 Verweerster beroept zich op de beslissing van de Europese Commissie van 10 december 2015 tot sepot van de inbreukprocedure nr. 2014/2240 wegens schending van artikel 1, punt 3, en artikel 10, lid 1, van richtlijn 94/14/EG. Zij is van mening dat richtlijn 94/14/EG op juiste wijze in Bulgaars recht is omgezet; bovendien is de wetgever verantwoordelijk voor een onjuiste omzetting.
- 31 Met betrekking tot het eerste verzoek is niet voldaan aan de voorwaarden uit punt 40 van het arrest van het Hof van 19 november 1991, Francovich (C-6/90 en C-9/90, EU:C:1991:428). Artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19 is geen onvoorwaardelijke bepaling en bijgevolg geen geschikte rechtsgrondslag voor een schadevordering. De verplichting tot vaststelling van de niet-beschikbaarheid van de deposito's is de BNB pas opgelegd bij artikel 2, [lid 1], punt 17, van richtlijn 2014/49, terwijl volgens de twaalfde overweging van richtlijn 94/19 hooguit een minimumharmonisatie is vereist, met als gevolg dat de nationale wetgever over een beoordelingsmarge beschikt waarbinnen hij heeft besloten de niet-beschikbaarheid van de deposito's vast te stellen bij dezelfde handeling als die waarbij de bankvergunning werd ingetrokken.
- 32 De deposito's van verzoekster zijn opeisbaar noch terugbetaalbaar geweest. Van schade is geen sprake, aangezien over het tijdvak van het bijzondere toezicht rente is berekend. De gegarandeerde deposito's omvatten de hoofdsom en de tot en met

6 november 2014 berekende rente. Een dubbele uitkering van rente, één maal als contractuele rente en andermaal als wettelijke verdragingsrente, is ontoelaatbaar. Van schade is ook geen sprake omdat het depositogarantiefonds het gegarandeerde depositobedrag heeft uitbetaald en verzoekster schriftelijk met deze betaling heeft ingestemd.

- 33 Wat de tweede vordering betreft is staatsaansprakelijkheid uitgesloten, aangezien de schuldvordering in het kader van de insolventieprocedure via [het vermogen van de] bank kan worden gehonoreerd. Uiteindelijk is geen sprake van schade omdat de in deze vordering aangevoerde schuldvordering in het kader van deze procedure ambtshalve in de lijst van schuldvorderingen is opgenomen. De vordering van dit bedrag als schadeloosstelling beoogt de reguliere procedure tot voldoening van schuldeisers te omzeilen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 34 De verwijzende rechter koestert twijfels op verschillende punten.

1. Toepasselijkheid van het Unierecht op het hoofdgeding

- 35 Volgens de verwijzende rechter heeft het geding betrekking op de niet-contractuele aansprakelijkheid van een lidstaat voor schade die is veroorzaakt door schending van het Unierecht. Anderzijds steunen beide aangevoerde vorderingen uitsluitend op rechtsgronden van nationaal recht. Voor de verwijzende rechter rijst de vraag of hij de vorderingen ambtshalve moet toetsen aan artikel 4, lid 3, VEU en de uitvloeisels daarvan in aanmerking moet nemen.
- 36 Volgens hem moet worden getoetst of in verband met de in de tweede vordering aangevoerde schending van de artikelen 63 tot en met 65 VWEU geen sprake is van een zuiver nationale situatie, gelet op het arrest van het Hof van 15 november 2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, punten 44, 47, 52, 57, 58 en het dictum ervan). De toepassing van het arrest Paul e.a. in het onderhavige geding wordt betwist.

2. Recht van verzoekster om zich voor de rechter rechtstreeks te beroepen op de aanbeveling van de EBA en de mededeling van de Europese Commissie over de gemaakte inbreuk op het Unierecht

- 37 Met betrekking tot de eerste vordering beroept verzoekster zich op de aanbeveling van de EBA en met betrekking tot de tweede vordering op de mededeling van de Europese Commissie.

a) Aanbeveling

- 38 De verwijzende rechter zet uiteen dat „bevoegde autoriteiten” voor depositogarantiestelsels volgens artikel 4, punt 2, onder iii), van verordening nr. 1093/2010 organen zijn die depositogarantiestelsels beheren of er toezicht op

uitoefenen. Hij is van oordeel dat de BNB het stelsel beheert noch hierop toezicht uitoefent en acht het bijgevolg noodzakelijk dat het Hof uitlegging geeft aan de vraag of de EBA bevoegd was om een aanbeveling te richten tot de BNB en of deze geldig is.

- 39 Het is onduidelijk of artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19 duidelijke en onvoorwaardelijke verplichtingen oplegt en of de concrete aanbeveling van de EBA bijgevolg verenigbaar is met overweging 27 van verordening nr. 1093/2010.
- 40 Richtlijn 94/19 bepaalt niet welke bevoegde autoriteit de niet-beschikbaarheid van deposito's moet vaststellen; de EBA heeft haar aanbeveling alleen gestoeld op het beginsel dat is vastgesteld in het arrest van het Hof van 18 december 1997, *Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628)*, in samenhang met de nieuwe richtlijn 2014/59 volgens welke de BNB de bevoegde autoriteit is.
- 41 Volgens de EBA waren de deposito's „niet-beschikbaar” omdat zij ervan uitging dat aan de voorwaarden van artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19 was voldaan. Volgens de verwijzende rechter zijn de conclusies van de EBA ongegrond, aangezien de genoemde richtlijn niet duidelijk aangeeft hoe de bewoordingen „redenen die rechtstreeks verband houden met haar financiële positie” moeten worden geïnterpreteerd. Met betrekking tot de term „momenteel” is de verwijzende rechter van oordeel dat de behoefte aan buitengewone financiële steun in de zin van overweging 31 van richtlijn 2014/59 op zich niet betekent dat de kredietinstelling niet bij machte is om haar verplichtingen na te komen. De verwijzende rechter beroept zich voorts op mededelingen van de Europese Commissie waaruit de goedkeuring en nakende toekenning van steun aan de KTB groep blijken. Aangezien de EBA zich in samenhang met de term „momenteel” op overweging 12 van richtlijn 2009/14 en de vruchteloos gebleven vroegtijdige-interventiemaatregelen beriep, wijst de verwijzende rechter erop dat het besluit om de KTB onder bijzonder toezicht te plaatsen niet in dergelijke maatregelen had voorzien en dat daarvoor ook geen nationaalrechtelijke regeling bestaat. De verwijzende rechter voegt eraan toe dat richtlijn 2014/59 wel in vroegtijdige-interventiemaatregelen voorziet maar geen toepassing vindt in het onderhavige geding.
- 42 De door de BNB bevolen toezichtmaatregelen komen overeen met die welke zijn bepaald in artikel 104, lid 1, onder e), van richtlijn 201[3]/36 en artikel 2, zevende streepje, van richtlijn 2001/24. Bijgevolg was de bij besluit van 20 juni 2014 bevolen opschorting van betalingen verenigbaar met het Unierecht.
- 43 Naar opvatting van de verwijzende rechter legt de EBA de Bulgaarse staat in wezen de verplichting op om de bedrijfsactiviteiten van de KTB voort te zetten in strijd met overweging 59 van verordening (EU) nr. 806/2014. Aangezien de raad van bestuur van de BNB zich in zijn besluiten van 20 en 22 juni 2014 niet uitdrukkelijk op [het vereiste] „momenteel” heeft gebaseerd, is het voor de verwijzende rechter onduidelijk waarom de EBA ervan uitgaat dat de vroegtijdige-interventiemaatregelen zonder succes zijn gebleven en waarom,

gezien het feit dat anderzijds geen afwikkelingsmaatregelen zijn bevolen, maar louter een opschorting van betalingen, de bedrijfsactiviteiten van de KTB in het licht van overweging 46 van richtlijn 2014/59 moesten worden voortgezet.

- 44 Gelet op het voorgaande en in verband met de eerste vordering wijst de verwijzende rechter erop dat de conclusie van de EBA dat de BNB reeds op 20 en 22 juni 2014 de deposito's „niet-beschikbaar” heeft gemaakt, uitlegging behoeft aangaande verenigbaarheid ervan met overweging 27 van verordening nr. 1093/2010.
- 45 De verwijzende rechter wenst te vernemen of hij de aanbeveling van de EBA in aanmerking moet nemen in het licht van de punten 12, 16 en 18 van het arrest van het Hof van 13 december 1989, Grimaldi (C-322/88, EU:C:1989:646). Hij wenst in het bijzonder te vernemen of deze aanbeveling rechten voor particulieren en bindende rechtsgevolgen voor de deposanten bij de KTB in het leven roept. Volgens hem heeft de aanbeveling van de EBA voor laatstgenoemden geen directe rechtsgevolgen.

b) Mededeling van de Europese Commissie

- 46 In haar mededeling gaat de Europese Commissie ervan uit dat de BNB minder beperkende maatregelen had kunnen bevelen. Naar opvatting van de verwijzende rechter betekent deze vaststelling in wezen dat sprake is van schending van artikel 52 van het Handvest in samenhang met het eigendomsrecht van de deposanten in het kader van hun vorderingen op de kredietinstelling.
- 47 Anderzijds zijn de bij de besluiten van de raad van bestuur van de BNB van 20 en 22 juni 2014 bevolen betwiste maatregelen voorzien in artikel 2, zevende streepje, van richtlijn 2001/24 en is derhalve sprake van een toegestane beperking van het eigendomsrecht van de deposanten. De mededeling van de Europese Commissie is volgens de verwijzende rechter onvoldoende duidelijk omdat daarin niet is aangegeven welke andere maatregelen hadden kunnen worden bevolen.
- 48 De Europese Commissie is de opvatting toegedaan dat particulieren rechten kunnen ontlenen aan „de relevante bepalingen van de richtlijn” over depositogarantiestelsels die zij voor een nationale rechter kunnen afdwingen. Naar mening van de verwijzende rechter is het echter onduidelijk of verzoekster zich rechtstreeks kan beroepen op artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19 en op de artikelen 63 tot en met 65 VWEU.
- 49 De verwijzende rechter heeft redenen om aan te nemen dat het onderhavige geding in het licht van de punten 44, 47, 52, 57 en 58 en het dictum van het arrest Ullens de Schooten betrekking heeft op een zuiver nationale situatie, al vraagt hij zich af of deze rechtspraak, gelet op de in punt 52 van dit arrest genoemde uitzondering, in het onderhavige geding toepassing kan vinden.
- 50 Hij zet uiteen dat de schade die onderwerp is van de eerste vordering betrekking heeft op deposito's die in het litigieuze tijdvak contractueel noch wettelijk

opeisbaar zijn geworden. Veeleer was het nationale depositogarantiestelsel aan het wankelen geraakt, wat niet wegneemt dat de terugbetaalbare deposito's aan verzoekster werden uitbetaald. De verwijzende rechter vraagt zich af of de werkingssfeer van richtlijn 94/19 hiermee niet wordt uitgebreid. In deze omstandigheden, en met inachtneming van de punten 82 tot en met 84 van het arrest *Vervloet e.a.*, is hij er niet van overtuigd dat de juridische situatie van verzoekster daadwerkelijk binnen de werkingssfeer van deze richtlijn valt.

- 51 In de mededeling van de Europese Commissie wordt gesteld dat de deposanten krachtens artikel 10, lid 1, van richtlijn 94/19 voor de nationale rechter uitbetaling van de niet-beschikbare deposito's kunnen vorderen. Niettemin meent de verwijzende rechter dat artikel 7, lid 6, van deze richtlijn inhoudelijk onduidelijk is met betrekking tot het begrip „recht op schadeloosstelling” en betwijfelt hij of de eerste vordering als een dergelijke eis tot schadeloosstelling kan worden aangemerkt. Hij verwijst naar de drieëntwintigste overweging van deze richtlijn volgens welke de lidstaten of hun bevoegde autoriteiten op grond van deze richtlijn niet aansprakelijk kunnen worden gesteld jegens de deposanten voor zover zij „de schadeloosstelling of de bescherming van de deposanten [...] garanderen”. In het geval de door verzoekster ingediende vordering onder de werkingssfeer van artikel 7, lid 6, van de richtlijn valt, zal de verwijzende rechter haar ambtshalve erop wijzen dat zij haar vordering tegen het nationale depositogarantiestelsel dient te richten.
- 52 Volgens de verwijzende rechter bestaat de mogelijkheid dat het Unierecht hoegenaamd geen toepassing vindt op de eerste vordering, aangezien artikel 1, punt 3, onder i), van richtlijn 94/19 in het licht van het arrest van het Hof van 19 januari 1982, *Becker* (8/81, EU:C:1982:7), geen rechten voor particulieren doet ontstaan en de nationale autoriteiten uit hoofde van deze bepaling geen verplichtingen oplegt om overeenkomstige uitvoeringsmaatregelen te treffen.
- 53 Voorts meent de verwijzende rechter dat een uitlegging mogelijk is volgens welke de bedingen van de tweede en de derde deposito-overeenkomst op grond van de uitzondering van artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13 een contractuele aansprakelijkheid voor de uitbetaling van de gegarandeerde deposito's doen ontstaan die de niet-contractuele aansprakelijkheid van de lidstaat uitsluit. De reden hiervoor is dat volgens het nationale recht overeenkomsten tussen partijen gelden als wet en dat in de tweede en de derde overeenkomst is vastgesteld dat het gegarandeerde depositobedrag overeenkomstig de ZGVB binnen een bepaalde termijn na de intrekking van de bankvergunning wordt uitbetaald.

3. Grondslagen en voorwaarden voor de niet-contractuele aansprakelijkheid van de Bulgaarse staat voor schade veroorzaakt door een schending van het Unierecht

- 54 Na zorgvuldige bestudering van het arrest *Paul e.a.* blijft het voor de verwijzende rechter onduidelijk of de aansprakelijkheid van de BNB voor schade uitgesloten is wanneer de bepalingen van richtlijn 94/19 de deposanten geen rechten verlenen

tegenover de bevoegde nationale toezichtautoriteit voor kredietinstellingen. Bovendien werden de deposito's van de deposanten bij de KTB, onder wie verzoekster, op 4 december 2014 terugbetaald.

- 55 Voorts vraagt de verwijzende rechter zich af of de aansprakelijkheid voor schade jegens de deposanten zich beperkt tot de nakoming van de terugbetalingsverplichting of dat de vordering tot schadeloosstelling volgens artikel 7, lid 6, van richtlijn 94/19 eveneens alle aangetoonde schade dient te omvatten die door de laattijdige terugbetaling van de deposito's is ontstaan.
- 56 Hij vraagt zich af hoe punt 43 van het arrest Paul e.a. zich verhoudt tot punt 42 van het arrest van het Hof van 5 maart 1996, Brasserie du Pêcheur en Factortame (C-46/93 en C-48/93, EU:C:1996:79), en of de overwegingen in punt 43 van het arrest Paul e.a. kunnen gelden als „bijzondere omstandigheden” in de zin van punt 42 van het arrest Brasserie du Pêcheur en Factortame.
- 57 De verwijzende rechter betwijfelt eveneens of het arrest Brasserie du Pêcheur en Factortame nog steeds actueel is, met het oog op de bepalingen inzake de aansprakelijkheid van nationale afwikkelingsautoriteiten jegens deposanten volgens verordening nr. 806/2014 en richtlijn 2014/59, die in het onderhavige geval weliswaar geen toepassing vinden maar volgens punt 42 van het arrest Brasserie du Pêcheur en Factortame de aansprakelijkheid van verweerder doen ontstaan.
- 58 Ook kan worden betwijfeld of het nationale recht dat alleen bij opzettelijk handelen voorziet in de aansprakelijkheid van de toezichthoudende autoriteit voor schade, in overeenstemming is met punt 79 van het arrest Brasserie du Pêcheur en Factortame.
- 59 Bij gebreke van communautaire harmonisatie beschikt de nationale wetgever over een ruime beoordelingsmarge, aangezien richtlijn 94/19 met betrekking tot deposito's slechts een minimumharmonisatie tot stand brengt. Ook de BNB beschikt over een beoordelingsmarge met betrekking tot het toezicht op de KTB. Gelet op punt 29 van het arrest van het Hof van 12 mei 2011, Enel Maritsa Iztok 3 (C-107/10, EU:C:2011:298), is in ieder geval de mogelijkheid gegeven om te eisen dat is voldaan aan de voorwaarden voor de aansprakelijkheid van de Bulgaarse staat voor schade veroorzaakt door een inbreuk op het Unierecht.
- 60 Gezien de ruime beoordelingsmarge van de staat en de BNB met betrekking tot de depositogarantie, de bescherming van deposanten en het toezicht op kredietinstellingen is het voor de verwijzende rechter niet eenvoudig om vast te stellen welke precieze grondslagen en voorwaarden voor deze aansprakelijkheid volgens het Unierecht van toepassing zijn.
- 61 Hij beroept zich op de arresten Francovich respectievelijk Brasserie du Pêcheur en Factortame en verwijst naar het vereiste van een voldoende gekwalificeerde schending van een rechtsregel die rechten voor particulieren doet ontstaan. Met betrekking tot de aangevoerde schending van artikel 120 VWEU door beide

besluiten van de raad van bestuur van de BNB van 20 november 2014 laat hij zich leiden door het arrest van het Hof van 2 december 1971, *Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt* (5/71, EU:C:1971:116), en wijst hij erop dat een lidstaat slechts aansprakelijk kan worden gesteld wanneer sprake is van een voldoende gekwalificeerde schending van een ter bescherming van particulieren gegeven hogere rechtsregel. In het geval van artikel 17, lid 1, van het Handvest betreft het een dergelijke regel. Anderzijds zijn de besluiten van de BNB noch de relevante rechtshandelingen van de Unie gebaseerd op een rechtsgrondslag die het economisch beleid volgens de Verdragen regelt. Wegens de ruime beoordelingsmarge van de nationale wetgever met betrekking tot de vast te stellen bepalingen, evenals wegens de onafhankelijkheid van de nationale toezichthoudende autoriteiten in de bankensector, valt echter te betwijfelen of punt 11 van het arrest *Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt* in het onderhavige geval nog toepassing kan vinden.

- 62 Niettemin heeft de betrokken autoriteit geen blijk gegeven van een kennelijke en ernstige miskennis van de grenzen van haar bevoegdheden (punt 45 van het arrest *Brasserie du Pêcheur en Factortame*), aangezien noch de onverenigbaarheid van artikel 23 (ingetrokken) ZGVB juncto artikel 36, lid 2, ZKI met richtlijn 94/19/EG, noch het nalaten van de BNB om de niet-beschikbaarheid van de deposito's vast te stellen, een onverenigbaarheid met een concrete bepaling van deze richtlijn tot gevolg hebben. Voorts schenden de jegens de KTB bevolen toezichtmaatregelen geen bepalingen van Unierecht en zijn de handelingen van de BNB jegens de KTB niet onrechtmatig verklaard. In haar advies had de Europese Commissie echter een ander standpunt verdedigd.
- 63 De verwijzende rechter wijst erop dat de deposanten niet kunnen opkomen tegen handelingen van de raad van bestuur van de BNB die tot een kredietinstelling zijn gericht en dat het arrest van het Hof van 15 juli 1963, *Plaumann* (25/62, EU:C:1963:17), naar zijn mening niet kan worden ingeroepen tegen de argumenten van verweerster. In dit arrest wordt gesteld dat „een niet vernietigde bestuurshandeling als zodanig niet een fout kan opleveren, welke aan de justitiabelen schade toebrengt”. Volgens de verwijzende rechter is het evenwel de vraag in hoeverre verzoekster op dezelfde wijze als de KTB kan worden aangemerkt als adressaat van de besluiten van de raad van bestuur van de BNB op grond waarvan zij schadeloosstelling vordert.
- 64 Het is echter de vraag of niet moet zijn voldaan aan het vereiste dat een handeling onrechtmatig is, aangezien de deposanten volgens het nationale recht en de nationale rechtspraak hoegenaamd geen recht hadden om de handelingen van de nationale centrale bank te betwisten of te verzoeken dat deze bank een voor hen voordelige handeling vaststelt.
- 65 De verwijzende rechter merkt op dat in de procedure niet is vastgesteld dat een nationale rechter of het Hof van Justitie van de Europese Unie bevestigd heeft dat de BNB in het geval van de KTB het Unierecht heeft geschonden, met als gevolg dat met betrekking tot beide vorderingen formeel niet is voldaan aan het vereiste

van onrechtmatigheid van het vermeende handelen. Bijgevolg valt te betwijfelen of de drie cumulatieve voorwaarden, als genoemd in punt 19 van het arrest Dorsch Consult/Raad en Commissie, zijn vervuld.

- 66 De niet-contractuele aansprakelijkheid van de Unie – aldus de verwijzende rechter – kan ook ontstaan wanneer een normatieve handeling waarvan de toepassing beperkingen van het eigendomsrecht met zich brengt en waardoor dit recht op onevenredige en onduldbare wijze wordt aangetast, niet in een schadevergoeding heeft voorzien (arrest van het Hof van 9 september 2008, FIAMM e.a./Raad en Commissie [(C-120/06 P en C-121/06 P, EU:C:2008:476, punten 181 en 184)]. In dit arrest wordt echter niet vastgesteld dat dit beginsel ook toepassing vindt inzake financieel beleid. In de onderhavige procedure zou evenwel kunnen worden aangenomen dat er in een dergelijke schadevergoeding is voorzien in de vorm van de contractuele rente die over het tijdvak van de toezichtmaatregelen is berekend.
- 67 Met betrekking tot de tweede vordering preciseert de verwijzende rechter dat kan worden aangenomen dat verzoekster ten opzichte van de overige schuldeisers van de KTB niet onevenredig werd benadeeld, aangezien haar vordering strekt tot terugbetaling van deposito's die het gegarandeerde depositobedrag overstijgen.
- 68 Bovendien meent hij dat verzoekster geen reële en zekere schade heeft geleden in de zin van het arrest van het Hof van 16 juli 2009, SELEX Sistemi Integrati/Commissie (C-481/07 P, EU:C:2009:461, punt 36), aangezien de insolventieprocedure over het vermogen van de KTB op het tijdstip van instelling van de vordering niet wegens ontoereikende boedel was beëindigd. Indien op het tijdstip van instelling van de vordering sprake had moeten zijn van een reële en zekere schade, wat in casu niet het geval is, hoefden de overige aangevoerde rechtsgrondslagen niet ten gronde te worden onderzocht.
- 69 Er zijn redenen om aan te nemen dat het tweede verzoek niet-ontvankelijk is, aangezien voor de honorering van de daarin ingediende vordering in een andere procedure, namelijk de insolventieprocedure, is voorzien.